

It-rygsæk bevilget... Og hvad gør vi så?

Center for Specialundervisning og Lille Egede Friskole har her i efteråret 2010 haft et samarbejde omkring kompenserende it-hjælpe midler for to af deres læse/skrivesvage elever, hvor fokus har været rette mod at få de bevilgede it-hjælpe midler op af rygsækken og i brug.

Læsning og skrivning er et værktøj til at tilegne sig viden og at kunne kommunikere denne viden videre såvel skriftligt som mundtligt. Når læse/skriveudviklingen hos eleverne ikke

følger den vante gang, må vi søge andre veje for at sikre, at elever med læse/skrivevanskeligheder får mulighed for at deltage i undervisningen på lige fod med deres kammerater. It-hjælpe midler er netop det værktøj, der sikrer, at skolegangen for disse elever bliver en succes.

Hvad kan it-hjælpe midler gøre for elever med læse/skrivevanskeligheder?

Med it-hjælpe midler har vi en unik chance for virkelig at gå ind og kompensere for disse elevers basale vanskeligheder med læsning (afkodning) og skrivning (stavning), så de kan flytte fokus fra det, de *ikke* kan, til det, de *kan*.

Det vil sige, at eleverne i stedet for at sidde fast i de første trin i læse-/skriveudviklingen nu får mulighed for at gå videre og udvikle sig på de trin i læse-/skriveudviklingen, hvor de kan, og det kan bl.a. være syntaks, grammatik og ordkendskab.

Samtidig opnår vi det, som skole i høj grad handler om, at eleverne får mulighed for at opbygge strategier for læring og giver dem dermed muligheden for at tilegne sig viden på lige fod med deres klassekammerater.

Nu har vi dem så, it-hjælpe midlerne

Som læsekonsulent for voksne ordblinde og læsesvage på CSU-Slagelse møder jeg tit kommentaren: "Havde vi dog bare haft it-hjælpe midlerne, dengang jeg gik i skole".

Nu har vi dem så, hjælpe midlerne, og den store opgave ligger nu i at sørge for, at de bliver en integreret del af vores skole og undervisning.

Elever rundt om på landets friskoler får på lige fod med folkeskoleelever bevilget it-rygsække til deres læsesvage elever, men hvad gør vi efter bevillingen?

Der ligger et arbejde i at hjælpe elever til en bevilling af en it-rygsæk. Men arbejdet slutter langt fra der. Når computeren er kommet indenfor, skal den op af rygsækken og i brug.

Baggrund for Projekt

"it-hjælpe midler op af rygsækken"

I mit tidligere arbejde som lærer og læsevejleder på en folkeskole var jeg med i et team, hvor vi to gange om året

modtog eksterne elever med læsevanskeligheder fra forskellige skoler i kommunen til et intensivt kursus i brug af it-hjælpe midler.

Vores målsætning var, at disse elever skulle gå ud ad døren så selvhjulpne i forhold til deres it-hjælpe midler, som det var muligt.

Vi valgte helt bevidst *ikke* at fokusere på dét, eleverne *ikke* kunne, nemlig afkode og stave, men på det, de kunne: skriftlig formulering, grammatik, morfologi, læseforståelse og læsestrategier.

Og effekten var stor. De elever, vi havde i kursus, udviklede sig meget både på de målbare og de ikke-målbare parametre. Vi lavede før- og eftertest, som viste stor fremgang i stavning og skriftsprog lig fremstilling, og både eleverne selv, forældre, hjemlærere og vi kunne mærke en fremgang i selvværd og skolelyst.

Når eleverne vendte tilbage til deres egne skoler, var der desværre eksempler på, at elevernes nyerhvervede læsekompetencer gik i glemmebogen. Det er jo med læsekompetencer som med alt andet: Bruges de ikke dagligt, er det svært at holde dem ved lige, blive bedre og udvikle dem.

Ved evalueringen fandt vi frem til, at det ikke var nok kun at give eleverne et intensivt kursus. Vi måtte have de voksne med omkring eleverne. Hvis lærerne ikke har kendskab til programmerne, hvis de ikke har kendskab til de forventninger, der er i forhold til at finde elektronisk materiale, eller hvis lærerne ikke ved, hvilke krav de nu kan stille til eleverne med it-hjælpe midler, har de ingen mulighed for at løfte opgaven. Og dermed ville succesen udeblive. Vores konklusion var, at hele lærerteamet omkring eleverne må på banen.

Projekt på Lille Egede Friskole

I mit arbejde som læsekonsulent opstod en mulighed for at lave et projekt med Lille Egede Friskole, der netop ved

Modelfoto.

skoleårets start havde 2 elever i 6. klasse, som netop havde fået bevilget it-rygsække.

Skolen og lærerne omkring disse to elever var fra start bevidste om, at der lå nogle nye opgaver til både eleverne og lærerne omkring 6. klasse.

Samarbejdet mellem CSU og Lille Egede er blevet et projekt, der har bevæget sig på flere niveauer.

Det overordnede formål:

At sikre, at eleverne får gavn af deres nye læsekompetence, og at de dermed får mulighed for at deltage i undervisningen i klassen *på lige fod* med deres klassekammerater.

Næste trin var at finde frem til, hvad der kunne sikre, at vi nåede vores målsætning.

Mange risikofaktorer er i spil:

At eleven ikke vil bruge IT
 At eleven ikke kan finde ud af computeren
 At computeren driller
 At læreren ikke kender programmerne
 At de voksne omkring eleven ikke kan finde materialet elektronisk
 At det tager for lang tid at forberede for læreren
 At det tager for lang tid i fht. de andre i klassen

I projektet mellem CSU og Lille Egede forsøgte vi at gøre risikofaktorerne synlige, så vi kunne navigere uden om. Med det kom vi frem til følgende påstand:

Jo flere der kender til værktøjet, jo flere kan håndtere det og hjælpe, hvis der opstår problemer.

En undervisers hverdag er travl. Dagsordnerne i en klasse hænger som perler på en snor, og det er derfor vigtigt, at alle lærere omkring en klasse er indstillet på at tage et ansvar for, at undervisningen foregår med hjælpemidlerne som et naturligt værktøj.

Dette kræver, at alle lærere omkring en klasse har kendskab til it-hjælpemidlerne, hvordan de fungerer, og hvad de kan forvente af eleverne.

Et andet meget væsentligt krav til lærerne er, at de har kendskab til, hvor man kan finde undervisningsmaterialet elektronisk, så al litteratur kan læses med ørerne.

Med risikofaktorerne in mente lavede vi følgende plan, som omhandlede alle omkring eleverne:

1. Eleverne skulle have et intensivt kursus i brugen af programmerne.
2. Lærerteamet omkring klassen skulle på kursus i, hvad programmerne kan, og hvor de kan søge elektronisk materiale.
3. Skolen skulle have uddannet 2 superbrugere, som kunne være behjælpelige på skolen, hvis programmerne gik ned eller drillede.

Ad 1.

Eleverne har på skolen modtaget intensiv undervisning, hvor jeg som underviser har hjulpet dem med at indstille programmerne, så de passer til den enkelte elev. Herudover har jeg givet dem undervisning i strategier i brugen af programmerne, samt hjulpet dem med adgang til diverse konferencer og hjemmesider, hvor faglitteratur ligger elektronisk tilgængeligt.

Ad 2.

Lærerteamet omkring klassen har været på et kursus på CSU. Her har lærerne fået kendskab til programmerne, hvad de kan, og hvordan eleverne kan bruge dem. Vi har debatteret risici og faldgruber og muligheden for at styre uden om disse.

Desuden har vi arbejdet med at finde frem til hjemmesider, konferencer og andre muligheder for at få materiale elektronisk. Og det er klart her, som jeg ser det, den største udfordring hos lærerne ligger. At alt materiale skal ligge elektronisk, da det ellers udelukker disse elever fra deltagelse i undervisningen.

Til alles fordel ligger der et væld af indscannede materialer, som man som underviser blot skal være opmærksom på. Det er et must, at lærerne har kendskab til disse for ikke at løbe sur i fremskaffelsen af materialet elektronisk.

Ad 3.

Der er på skolen blevet uddannet to superbrugere, som

skal være behjælpelige, hvis programmerne driller eller skal indstilles. Disse superbrugere er også samtidig de lærere, som får ekstra tid med eleverne med it-rygsæk. De skal blandt andet sikre, at eleverne får downloadet fagbøger fra konferencer og hjemmesider, som bruges i klassen. Derudover skal man være opmærksom på, at der altid er noget ved it, som driller, og her er superbrugerne en buffer for lærerne i klassen.

Ansvar et skal være fælles

At have en elev i klassen, som har fået bevilget en it-rygsæk, kan være en uoverskuelig opgave for en lærer, hvis man ingen forudsætninger har for at undervise med dette redskab. Min overbevisning er, at vi kun opnår succes, hvis ingen i denne proces lades alene om ansvaret. Elever, forældre, lærere og skole bør være tilstrækkeligt klædt på til opgaven.

Ved bevillingen har vi fået værktøjet. Det er først dér, det store arbejde begynder. Brugen af værktøjet skal læres, og som skole skal man ikke slå sig til tåls med ikke at kunne finde ud af det, men søge hjælp hos dem, der kan. Rundt om i hele landet findes centre som CSU-Slagelse, som kan være behjælpelige. Se evt. hjemmesiden www.hto.nu.

Problemfrit bliver det aldrig at bruge it, men vi har med vores projekt forsøgt at få problemløsningen fordelt for dermed at sikre driften, så vores før læse-/skrivesvage elever nu har mulighed for at komme godt i gang med de-

Center for specialundervisning i Slagelse

Læseafdelingen er en del af CSU. Læseafdelingen vejleder ordblinde og andre med læse-/skrivevanskeligheder.

I hverdagen findes mange Læse-/skrivekrav både i en familiens daglige liv samt i uddannelse og arbejdsliv. Læseafdelingen hjælper med at kompensere for mangelfulde færdigheder i læsning og skrivning blandt andet ved hjælp af IT-hjælpemidler. Afdelingen vejleder desuden forskellige institutioner samt deres undervisere i, at undervise læse-/skrivesvage studerende eller elever med IT-hjælpemidler.

Hvis du har spørgsmål angående læse-/skrivevanskeligheder og kompenserende IT-hjælpemidler kan du henvende dig til:

CSU-slagelse, Læseafdelingen
Norgesvej 14, 4200 Slagelse
Tlf: 58575784
<http://csu.slagelse.dk>

res største opgave:

At tilegne sig viden på lige fod med deres klassekammerater.

*Tine Russotti
Læsekonsulent, Læseafdelingen v. CSU-Slagelse*

Jo mere de behersker teknikken, desto mindre behøver de læsning og skrivning

Marlene Stjernebjerg er lærer på Lille Egede Friskole i Vestsjælland og er superbruger af it-rygsækkene. Hun har kontakt til to elever i 6. klasse, som anvender udstyret dagligt. Alle klassens lærere har været på kursus i it-rygsækken, da en af ideerne er, at udstyret skal anvendes i alle timer, så de læsesvage elever kan deltage i alle fag på lige fod med de andre elever. Ifølge Marlene Stjernebjerg har en af de store ulemper ved tidligere specialundervisning været, at eleverne er blevet trukket ud af den almindelige klasseundervisning for i stedet at koncentrere al deres op-

mærksomhed på det, de ikke kunne. Det har givet mange dårlige oplevelser – og et fagligt efterslæb i alle de fagområder, de ikke deltog i. Ofte har omkostningerne været større end udbyttet.

Ved at koncentrere indsatsen om at gøre eleverne fortrolige og ferme til at udnytte de tekniske muligheder bliver de i stand til at tilegne sig viden på områder, de tidligere har måttet forsømme. Og for de elever, som har sværest ved læsning og skrivning kan det være fornuftigt at gøre dem så fortrolige med de elektroniske hjælpemidler, at de kan bruge dem i dagligdagen. Kan de først det, så vil de ifølge Marlene Stjerne-

bjerg være i stand til at vælge og gennemføre en hvilken som helst uddannelse på lige fod med andre, for udstyret virker så godt, at det i praksis helt kan erstatte den traditionelle læsning og skrivning. Der findes allerede meget elektronisk materiale, bøger kan scannes ind og læses op af computeren, ligesom det er muligt at skrive ved hjælp af talegengivelse.

Perspektiverne er enorme og kan give elever, der ellers var udsat til isolation og dårlig uddannelse, en ny chance – på lige fod med andre.

Claudi Clausen